

Inšpektor LOS informuje o aktuálnych problémoch zdravotného stavu lesov v Žilinskom kraji

ING. JOZEF VAKULA, PHD.

Vietor poškodil v júli 2021 v Malužinskej doline 49 tis. m³ dreva, OÚ L. Mikuláš nepovolil spracovanie 6 tis. m³.

Lesnatosť Žilinského kraja je 56 %, čo je najvyššia lesnatosť spomedzi všetkých krajov na Slovensku. Lesy tu zaberajú plochu 383 tis. ha, z čoho je 37 % v obhospodarovaní štátnych lesov. Výška náhodných ťažieb je v Žilinskom kraji najvyššia spomedzi všetkých krajov, čo súvisí s vysokým zastúpením smreka, ktoré dosahuje 62 %. Nadmerné náhodné ťažby za posledných 20 rokov spôsobila aj nevhodná veková štruktúra smrečín, v prospech starších porastov. V súčasnosti prevládajú na mnohých miestach mladé lesné porasty, ktoré vznikli po vetrových kalamiťach a kalamiťach podkôrneho hmyzu.

Najväčšie poškodenie smrečín spôsobuje v Žilinskom kraji podkôrny hmyz a vietor. Mechanizmus vzniku kalamiť podkôrneho hmyzu možno rozdeliť na dva základné typy. Prvý sa vyskytuje najmä v centrálnych, vyšších po-

horiach Žilinského kraja a premnoženie lykožrútov tu vzniká po vetrových kalamiťach. Druhý je lokalizovaný najmä do severozápadných, flyšových častí kraja (Kysuce, Orava), tu premnoženie spôsobuje predovšetkým oslabe-

nie smrečín suchom a vysokými teplotami v kombinácii s aktivizáciou podpňovky. Na mnohých miestach sa tieto dva typy odumierania smrečín navzájom prekrývajú. K nárastu objemu náhodných ťažieb tu dochádzalo už koncom 90. rokoch 20. storočia, najmä na Kysuciach, no krivka náhodných ťažieb výrazne stúpila v kraji po roku 2004, čo bol následok vetrovej kalamiť Alžbeta.

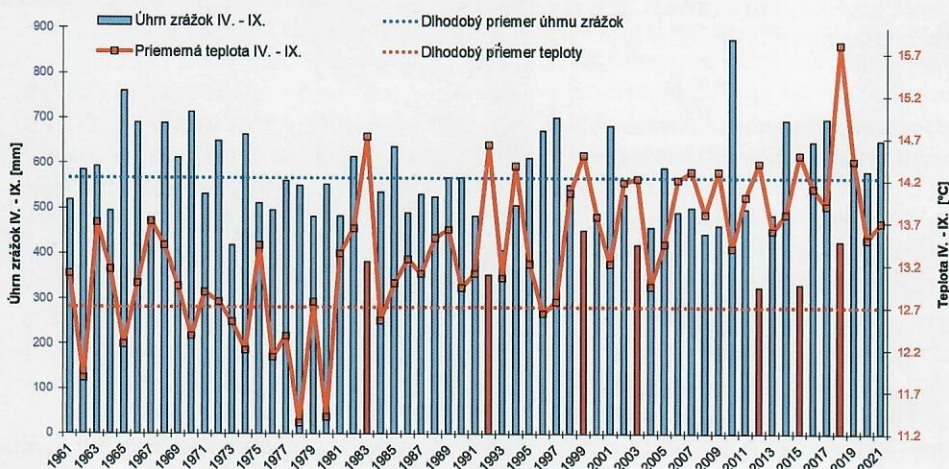
Situácia v roku 2020

V roku 2020 sa v Žilinskom kraji vyskytovalo 49 % náhodných ťažieb zaevidovaných za celé Slovensko, podobne to bolo aj predšlé dva roky. Nahlásených tu bolo spolu 1,7 mil. m³ náhodnej ťažby vykonanej, čo je 63 % z roku 2019. Situácia sa v roku 2020, v porovnaní s rokom 2019 zlepšila. Ihličnatá náhodná ťažba tvorila 98 %.

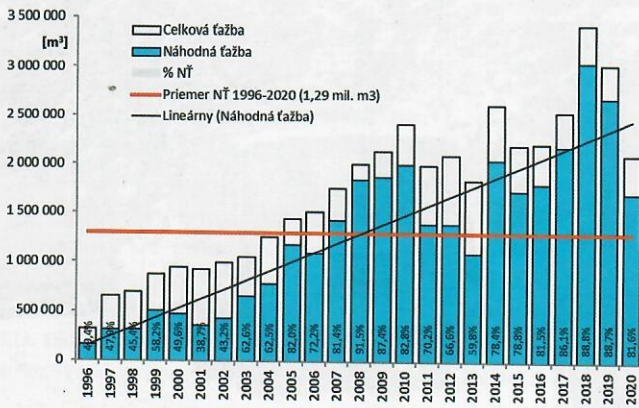
Zo škodlivých činiteľov výrazne prevládal v roku 2020 v Žilins-

skom kraji podkôrny hmyz, spracovaných tu bolo 1,1 mil. m³. Z tohto objemu pripadlo najviac na lykožrúta smrekového (1,0 mil. m³) a skupinu iný podkôrny hmyz, kde patrí lykožrút severský (60 tis. m³). Nasledoval vietor, ktorý poškodil viac ako 466 tis. m³ dreva a sneh, ktorý poškodil najmä na Orave 30 tis. m³. Na Kysuciach a Orave sa prejavil významný vplyv podpňovky, ktorá napadla 78 tis. m³. Naďalej sa tu vyskytujú kalamiť lykožrúta severského, ktorý je lokálne významnejší ako lykožrút smrekový, predovšetkým v severozápadných okresoch kraja.

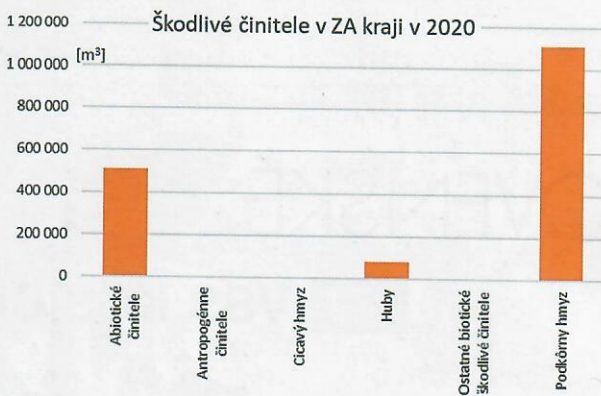
Najviac poškodené škodlivými činiteľmi boli okresy Čadca (342 tis. m³), Námestovo (243 tis. m³), Žilina (238 tis. m³), L. Mikuláš (191 tis. m³), Tvrdošín (175 tis. m³), Turčianske Teplice a Kysucké Nové Mesto (133 tis. m³). V roku 2020 pokračovalo na suchých lokalitách odumieranie jedľových porastov, ktoré sú atakované pre jedľu špecifický-

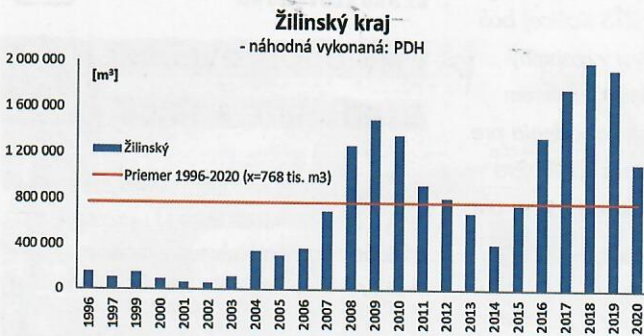
Prírodné teploty a úhmy zrážok vo vegetačných sezónach namerané na meteorologickej stanici Čadca od roku 1960, výrazné oteplenie nastalo od roku 1993 (zdroj SHMÚ).

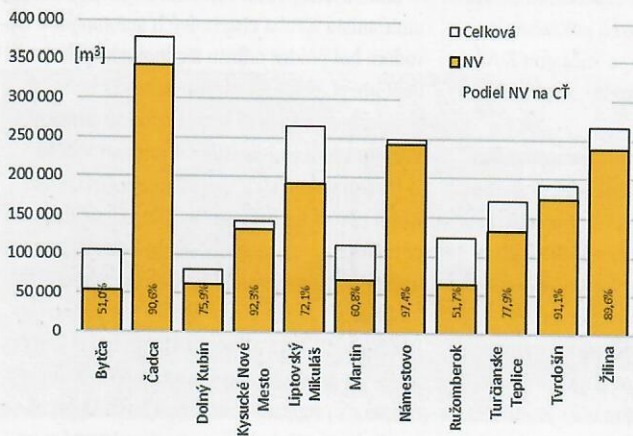
Vývoj podielu náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Žilinskom kraji

Podiel jednotlivých skupín škodlivých činiteľov na náhodnej vykonanej ťažbe v Žilinskom kraji v roku 2020

Vývoj vykonanej náhodnej ťažby spôsobenej podkôrným a drevokazným hmyzom v Žilinskom kraji

Podiel náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Žilinskom kraji podľa okresov v roku 2020

mi druhmi lykožrútov z roku *Pityokteines*. Na zalesnených holinách sa lokálne vyskytli opätovné škody na sadeniach spôsobené tvrdoňom a lykokazmi. V mladých lesných porastoch spôsobuje veľké škody premožená jelenia zver, ktorej stavy sú na mnohých miestach neúnosné. Veľkoplošné mladiny jej poskytujú vhodný úkryt a dostatok potrav.

Zo všetkých krajov na Slovensku sa v Žilinskom kraji vyskytuje najviac chránených území s rôznym stupňom obmedzenia, čo výrazne prispieva k zhoršeniu kvality hospodárenia. Tento faktor má výrazný vplyv na zdravotný stav lesov, a to nielen v samotných chránených územiach, ale aj porastov okolitých. V niektorých regiónoch kraja (Liptov) došlo po dlhých rokoch k zníženiu kalamit podkôrneho hmyzu, no ak zostane v porastoch nespracovaná vetrová kalamita, odštartuje to novú gradáciu lykožrútov.

Podpňovka je stále významným patogénom Žilinského kraja, najmä na Kysuciach a Orave, na obrázku plodnice a biele syrročia v smrekovej mladine (LS Oravský Podzámok, LC Habovka,).

■ Prognóza vývoja zdravotného stavu lesov v Žilinskom kraji

V nasledujúcom období očakávame mierne zlepšenie zdravotného stavu porastov v Žilinskom kraji, populácia lykožrúta smrekového je za kulmináciou. Do významnej miery to bude závisieť od priebehu počasia vo vegetačných sezónach nasledujúcich rokov. Na Liptove v lete 2021 poškodila vetrová kalamita viac ako 120 tis. m³ dreva, čo pravdepodobne spôsobí v tomto regióne vznik novej gradácie lykožrúta smrekového v roku 2022 a 2023. Veľké množstvo vetrom poškodených stromov sa vyskytuje v chránených územiach, kde nebolo povolené jej spracovanie. Okrem počasia bude mať na zdravotný stav smrečín rozhodujúci vplyv kvalita hospodárenia subjektov, najmä rýchlosť a dôslednosť

V lete 2022 a v roku 2023 dôjde k vyrojeniu lykožrúta smrekového z nespracovanej vetrovej kalamity na Liptove do stojacich porastov.

Podpňovka je stále významným patogénom Žilinského kraja, najmä na Kysuciach a Orave, na obrázku plodnice a biele syrročia v smrekovej mladine (LS Oravský Podzámok, LC Habovka,).

spracovávaní vetrových kalamit a kalamit podkôrneho hmyzu.

Práca vznikla vďaka finančnej podpore projektu Zvyšovanie úrovne ochrany kritickej infraštruktúry – výskum nových, ekologicky akceptovateľných metód boja so škodcami lesa na území v správe podniku Vojenské lesy a majetky SR, š. p. ktorý je realizovaný s finančnou podporou Ministerstva obrany Slovenskej republiky, v rámci projektu "PROMOLES" - projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301) a projektu Výskum a vývoj bezkontaktných metód pre získavanie geopriestorových údajov za účelom monitoringu lesa pre zefektívnenie manažmentu lesa a zvýšenie ochrany lesov (FOMON) č. p. 313011V465.